

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Streszczenie pracy doktorskiej:

KONCEPCJA WNĘTRZA Z TKANINY JAKO STUDIUM SCHRONIENIA

Promotor: prof. Stanisław Andrzejewski

Autor: mgr Katarzyna Szymańska

Warszawa 2023

Koncepcja projektu oparta jest na założeniu, że poszukiwanie bezpiecznego schronienia jest aktualnie najważniejszą funkcją wnętrza. Punktem wyjścia dla mojej pracy jest sytuacja zagrożenia III wojną światową oraz wirusem covid, a także izolacja, jako szczególny stan uwięzienia. Głównym medium w projekcie jest tkanina artystyczna, wykonywana techniką dziania szydełkiem oraz samymi rękoma, imitującymi ruch tego narzędzia.

W opisie pracy analizuję czym jest stan zagrożenia i jakie są jego skutki. Badam, czym jest poczucie bezpieczeństwa i jakie elementy wpływają na jego wykształcenie się. Mój projekt opieram na założeniu, że bezpieczne schronienie w klasycznym wymiarze nie istnieje. Możemy otoczyć się murami od zagrożeń natury, wirusów, czy uciec do bunkrów przed toczącymi się wojnami. Nie znajdziemy jednak w tych przestrzeniach bezpiecznego schronienia, jeśli będziemy operować jedynie materialnymi elementami wnętrza. Tkanina, jako nietrwała struktura „budująca” wnętrze, staje się w moim projekcie elementem symbolicznym. Moje poszukiwanie bezpieczeństwa jest zatem ukierunkowane bardziej do wewnątrz niż na zewnątrz.

Ostatnie wydarzenia związane z pandemią ukazały różne aspekty przymusowej izolacji we wnętrzu. Bezpieczne schronienie może stać się więzieniem. Zamknięci w swoich domach, tracimy kontakt ze światem i ludźmi. Cyfrowa technologia daje nam tylko namiastkę tej relacji. Nie dostarcza wystarczających bodźców zmysłowych do prawidłowego funkcjonowania. Świat, z którym tracimy kontakt zmysłowy, staje się jeszcze trudniejszy do zniesienia.

Tkanina to medium zmysłu dotyku. Zmysły zaś są komunikacją ze światem i pomostem z naszym symbolicznym wnętrzem. Dlatego to one stają się również ważną częścią moich badań, w szczególności - zmysł dotyku. Haptyczność tkaniny „zakorzenia” nas w rzeczywistości, daje podstawę realności w kontraście do poddającego się często iluzjom wzroku. To zakorzenie stanowi w moim projekcie jeden z walorów budowania poczucia bezpieczeństwa. Tkanina jest dla mnie więzią pomiędzy światem fizycznym, a mentalnym.

Wnętrze z tkaniny jako studium schronienia opieram na biologistycznej teorii pochodzenia architektury, idei „pierwotnej chaty” stworzonej przez niemieckiego architekta XIX wieku, Gottfrieda Sempera. Potrzebę budowania bezpiecznych kryjówek z prostych konstrukcji krzesel i kocy przejawiają dzieci. Ważnym elementem jest tu bliskość miękkiej materii, która może być porównana do tkanki macicy w łonie matki. Przywołując w mojej pracy współczesne skandynawskie projekty wnętrz, analizuję elementy ciepła, otulenia, kokonizmu, organiczności. Badając wpływ tkaniny na tworzenie kojącej atmosfery w przestrzeniach mieszkalnych, odwołuję się do koncepcji hygge.

Mój projekt to instalacja wielofunkcyjna. Tkanina, która je tworzy może odgradzać, osłaniać, owijać, otulać albo być elementem podparcia. Modułowość elementów zakłada różne scenariusze wykorzystania. Do koncepcji tkaniny jako wnętrza dodaję tkaninę jako ubiór, pokazując odwieczne przenikanie tej materii w obu obszarach związanych z człowiekiem.

Zaprojektowane przeze mnie dzianinowe wnętrza składa się z 12 osobnych tkanin – modułów, każdy o innym kształcie. Wykorzystuję w nim 3 rodzaje włókien. Zastosowanie różnych materiałów wiąże się z ich efektami taktylnymi. Moim zamierzeniem jest ukazanie splotu, dlatego wybrałam jasne achromatyczne kolory, a ograniczona paleta barw pozwoliła mi na skoncentrowanie się na fakturze. Odcienie naturalnych beży potęgują proces wyciszenia w stworzonym przeze mnie tkaninowym wnętrzu.

Projekt tkaninowego schronienia wykonałam w oparciu o technikę dzianiny tworzonej szydełkiem. Pierwsze elementy zaczęłam tworzyć przy użyciu dużego drewnianego szydła o przekroju 30mm. Przy kolejnych elementach pracę kontynuowałam już wyłącznie rękoma, wykorzystując ruchy dłoni do powtarzania ruchów techniki szydełkowej. Cały projekt stworzyłam najprostszym splotem półstłupkowym. Zróżnicowanie faktur osiągnęłam przez odmienne strukturalnie i gatunkowo włókna, różną gęstość splotu oraz kierunki narastania kolejnych rzędów. Porzucenie narzędzia w trakcie pracy było świadomym wyborem, który umożliwił mi większy kontakt z materia i mocniejsze poczucie realnego wpływu na efekt pracy. Kreacja bezpośrednio samymi dłońmi to również aspekt rytuału i medytacji, który jest ważnym elementem mojej pracy.

Projekt bezpiecznego schronienia z dzianiny to założenie w formie otwartej. Poszczególne jego elementy nie zamykają wnętrza szczelnie, stanowią częściową przesłonę wykorzystującą kontakt z otoczeniem, swobodny dostęp światła i powietrza. Wydziana przeze mnie tkaninowa materia może tworzyć bezpieczną przestrzeń w dowolnym miejscu. Za każdym razem jej moduły aranżowane są przeze mnie na nowo, a dzięki plastyce dzianiny, mogą się swobodnie przekształcać. Koncepcja dzianinowego wnętrza pozbawiona jest konkretnej i zaprojektowanej specjalnie dla niego konstrukcji. Jest jak tkanina tkana bez ramy albo nić pająka zaczepiana o otaczające elementy krajobrazu. Stworzone przeze mnie dzianinowe wnętrza może wypełnić i ocieplić wizualnie dowolną industrialną przestrzeń. Może być zakotwiczone bezpośrednio w wystających elementach ścian albo pomieszczeń. A w sytuacji ich braku może być podwieszane pod prostą konstrukcją tworzącą kubik z gotowych elementów. Prezentowane tkaniny mogą występować w różnych układach. Za każdym razem jest to budowanie wnętrza od nowa. Proces projektowania nie kończy się z momentem wykonania jego poszczególnych elementów. Ich układ jest w dużej mierze intuicyjny i zależny od potrzeb. Może być też na bieżąco modyfikowany albo rozbudowywany o kolejne tkaniny.

Poczucie bezpieczeństwa jest w mojej artystycznej koncepcji bardziej stanem umysłu niż trwałą konstrukcją. Użycie nietrwałego surowca, jakim jest tkanina, jest formą pogodzenia się z nietrwałym charakterem otaczającego nas świata. Poczucie bezpieczeństwa jest nie tylko efektem medytacji, do której przeznaczona jest zaprojektowana przeze mnie instalacja. To również, a może nawet przede wszystkim, sam proces tworzenia, rytmiczny ruch wyplatanych oczek i rzędów dzianiny. Wnętrzem, które tworzę i badam, jest dla mnie zarówno materialna część projektu, jak i wnętrza symboliczne. To pierwsze sprzyja budowaniu tego drugiego. Tkanina pełni w moim projekcie nie tylko rolę surowca ale też medium o działaniu terapeutycznym. Poczucie bezpieczeństwa, którego poszukuję w projekcie, zostało przeze mnie osadzone bardziej we wnętrzu człowieka niż tym fizycznym i materialnym, które go otacza. Każdy z nas potrzebuje znaleźć i stworzyć w sobie i wokół siebie podobną przestrzeń.